

Bijlage 15: Instituut voor Verpleegkunde Sint-Vincentius, Gent

De school: Het leerlingenpubliek van de school bestaat uit zowel kansrijke en middenklasse leerlingen alsook leerlingen die in armoede leven. De school kent een gezonde sociale mix. IVV biedt een gevarieerd studieaanbod secundaire en hogere beroepsopleidingen aan binnen het studiegebied Personenzorg: HBO Verpleegkunde, Verzorging, Jeugd- en Gehandicaptenzorg, Sociale en Technische Wetenschappen en Leefgroepenwerking. Daarnaast is er het studiegebied Maatschappelijke Veiligheid met Veiligheidsberoepen en Integrale Veiligheid.

“Wat je niet uitgeeft, moet je ook niet betalen.”

*- Frances Martens, directeur,
IVV Gent*

Hoe het allemaal begon: Een tiental jaar geleden begonnen verschillende personeelsleden te merken dat leerlingen niet deelnamen aan de schooluitstappen als gevolg van financiële beperkingen. Vanuit de GOK-werking is de school meer gestructureerd te werk gegaan. Als **eerste stap** organiseerde de school een **pedagogische studiedag** waarbij het personeel naar de verschillende facetten van kansarmoede keek. Iedereen nam deel aan de studiedag, ook het administratief personeel, want de twee werelden, administratief en onderwijzend, mogen niet van elkaar gescheiden worden. Iedereen zijn core business blijft toch hetzelfde: leerlingen zo goed mogelijk opleiden en voorbereiden op de toekomst. Het was belangrijk dat iedereen mee was met de gedachte dat financiële belangen nooit voorrang mogen krijgen op de pedagogische.

De volgende stap was een financiële code opstellen waar alle medewerkers achter konden staan. Kosten bewaken was een elementair principe – wat je niet uitgeeft, moet je ook niet betalen. Het schoolteam heeft gebrainstormd over alles wat in de code moest staan.¹³

Na veel overleg is een eerste versie van de financiële schoolcode geschreven en startte de school met het uitvoeren van een strak kostenbeleid. Jaarlijks is er een **evaluatie** van wat de werkelijke kosten zijn en dit wordt teruggekoppeld naar de leerkrachten. Zullen

13 De financiële schoolcode is op het einde van dit verhaal terug te vinden.

de kosten voor het komende jaar dezelfde zijn? Indien niet, wordt dit samen met de coördinatoren bekeken. Leerkrachten hebben een automatische reflex gekweekt om altijd na te denken over kosten die worden gemaakt. Gelijke kansen is een item op elke teamvergadering. Nieuwe leerkrachten worden begeleid door een mentor en deze mentors hebben blijvend aandacht voor (kans)armoede.

IVV heeft verschillende partners waarmee ze **samenwerkt** afhankelijk van een specifieke nood of doelstelling. Zo werken ze samen met De Zuidpoort om vormingen te geven over armoede, of met KRAS vzw voor inzamelacties. De school krijgt tot op heden van de stad Gent een budget voor leerlingen met een specifiek statuut. De leerlingenbegeleiding zal ouders **doorverwijzen** naar het OCMW of CAW waar nodig, maar dit gebeurt eerder op individueel niveau dan structureel.

Schoolcultuur: De school is ontstaan vanuit de congregatie van de Zusters van Liefde. Vanuit hun visie was de schoolcultuur gegroeid om schoolkosten zoveel mogelijk te beperken. Toch was er weerstand vanuit sommige hoeken toen de school tien jaar geleden met kostenbeheersing begon. Vooral het financiële team vond het lastig omdat het juist hun taak was om te zorgen dat alle rekeningen betaald werden. De directeur en de personeelsleden die zich hiermee bezighielden, hebben altijd opengestaan voor een debat rond het thema. Ondertussen is het financiële team, maar ook de rest van het schoolteam, mee in het verhaal en zien ze kostenbeheersing als een grote meerwaarde voor de school en de ouders. **Verandering moet heel geleidelijk ingevoerd worden** om de gedragenheid daarvan te garanderen.

Onder het personeel alsook de leerlingen, heerst een sterk **solidariteitsgevoel** ondanks de financiële beperkingen van sommige leerlingen. Op school gebeuren er verschillende solidariteitsacties vb. Rwanda reis, kinderkankerfonds, KRAS vzw, Broederlijk Delen, ... Die solidariteit is het resultaat van de hele schoolwerking; respect voor mensen in armoede en bewust omgaan met kosten. Binnen de verschillende zorgopleidingen komen de leerlingen inhoudelijk in aanraking met (kans)armoede, veel meer dan in andere studie-

richtingen. Ook dit zorgt op zijn beurt voor een gedragen visie op armoede en een sterke **verbondenheid**.

Een van de belangrijkste aandachtspunten binnen de school is het bewaken van een open **communicatie** met alle ouders, ook de meest kwetsbare. Zelfs ouders die bemiddeld zijn, geven aan dankbaar te zijn voor de inspanningen die de school maakt om de rekening zo laag mogelijk te houden. De leerlingenbegeleiders fungeren als vertrouwenspersonen of go-between tussen de ouders en de school.

Nadenken over elke kost: Een aantal leerkrachten maken hun **eigen cursussen**. Dit verhoogt de werkdruk op de leerkrachten, maar zorgt er wel voor dat de leerlingen minder boeken moeten aankopen. De cursussen worden op school en extern gekopieerd. Om te compenseren voor hun inspanning, koopt de school veel werkboeken voor de leerkrachten aan om te gebruiken bij het opmaken van de cursussen. Waar het niet anders kan, huren leerlingen hun boeken van IDDINK. De school helpt, waar nodig, leerlingen en/of ouders bij het bestellen van de schoolboeken. Het is niet altijd evident om de boeken online te bestellen, vooral niet voor ouders die minder digitaal vaardig zijn of een andere taal spreken. Achteraf krijgen de ouders de rekening om te betalen.

IDDINK geeft de namen van ouders met betalingsproblemen door aan de school. Het niet betalen van schoolboeken ziet de school als een **belangrijk signaal** van mogelijke armoede. De leerlingenbegeleiding volgt dit discreet op met de ouders. In sommige gevallen zal de school tussenkomen om de boeken voor een leerling te betalen.

De school kiest geen dure activiteiten voor **sportdagen**. Ze zorgt dat ze gebruik maakt van de kansen die er binnen een grote stad zijn zoals gratis activiteiten of museumbezoeken. Waar mogelijk gebruiken leerlingen het **openbaar vervoer** om zich te verplaatsen voor activiteiten. Het aantal uitstappen is begrensd tot drie á vier per jaar en zij moeten altijd een pedagogische meerwaarde hebben.

14 IDDINK heeft een kostenmonitor waarin boekenkosten voor dezelfde richting per school vergeleken kunnen worden en hieruit blijkt dat de boekenkosten voor IVV heel laag zijn in vergelijking met andere scholen met dezelfde richtingen.

Er wordt nagedacht over de bestemmingen voor de **buitenlandse reizen**. Het blijft een evenwicht zoeken tussen kwaliteit en kosten. Ook wordt van de leerkrachten verwacht om creatief te zijn om de prijs zo laag mogelijk te houden. Als het blijkt dat een bepaald percentage van de leerlingen niet mee kunnen op reis wegens financiële beperkingen, gaan ze op zoek naar een alternatief. Bijvoorbeeld, toen bleek dat de reis naar Tsjechië te duur werd, heeft de school besloten om naar Amsterdam te gaan omdat deze reis goedkoper was. Of: reeds vijf jaar lang betalen de leerlingen van het 6de jaar dezelfde prijs van € 360 voor de weekreis naar Barcelona. Het uitgangspunt is dat financiële beperkingen niet de reden mag zijn waarom leerlingen niet deelnemen aan een reis.

Kopieën gebeuren recto verso en, waar mogelijk, maakt de school gebruik van digitale teksten. De school is van plan de komende jaren de optie van digitale teksten als alternatief voor kopieën en handboeken te onderzoeken. De school heeft als doel om tegen 2030 volledig online te werken. Dit zal veel inspanning vragen om alle collega's aan boord te krijgen, maar de financiële meerwaarde voor de leerlingen weegt hier zwaar door.

Leerlingen hebben de mogelijkheid om in het **computerlokaal** hun huiswerk te maken en ook gratis gebruik te maken van het internet. De school moest een aantal nieuwe **Pc's** aanschaffen voor het computerlokaal en hier werd een budget voor vrijgemaakt. Na een onderzoek bleek dat een Chrome-toestel¹⁵ een goedkoper, maar onbekend, alternatief was voor de gebruikelijke Microsoft-gestuurde Pc's. Het voorstel kreeg weerstand van sommige personeelsleden, maar toen bleek dat er 12 Chrome-toestellen konden worden gekocht voor de prijs van 4 pc's, kon iedereen de beslissing steunen. Weer een voorbeeld van hoe de school op zoek gaat naar creatieve en goedkopere alternatieven.

15 Een Chromebook is een pc met eenvoudig besturingssysteem zonder eigen opslag. Je kunt er alleen mee het internet op en online programma's gebruiken. Ze zijn goedkoop, klein en goed afgewerkt.

De school besloot om **nieuwe kluisjes** voor de leerlingen aan te kopen. In plaats van de kostprijs aan de ouders door te rekenen door middel van huurgeld, heeft de school middelen op basis van haar OKI-kenmerken gebruikt om de kluisjes te betalen. De ouders waren tevreden en de leerlingen ook en uiteindelijk is dit de beste reclame voor een school.

Er is een **aankoopprocedure** die leerkrachten moeten volgen als ze **materiaal** willen aankopen. Eerst vullen ze een document in waar hun aanvraag en de prijs van de aankoop staat vermeld. Bij de boekhouding wordt er gekeken of er nog budget is om de aankoop te realiseren en wordt de aankoop wel of niet goedgekeurd.

De school **verhuurt haar lokalen** aan derden om zo een klein inkomen te genereren, maar dit bezorgt ook extra werk voor de school vb. openen en sluiten van lokalen buiten de schooluren, de poets...

Het **sociale fonds** van de school wordt door de leerlingenbegeleiding beheerd en wordt gebruikt om tegemoet te komen aan de meest essentiële noden en behoeften van leerlingen met financiële beperkingen. Toch is de school van het principe om leerlingen altijd een deel zelf te laten betalen, al is dit een klein deel, behalve in heel uitzonderlijke gevallen. Het fonds wordt eerst gebruikt om eten te betalen voor leerlingen die regelmatig geen eten bij hebben, daarna wordt het gebruikt voor de aankoop van schoolmateriaal en tenslotte om de buitenlandse reizen te bekostigen van leerlingen die anders niet kunnen participeren. Dit gebeurt op een wijze die onzichtbaar is voor de andere leerlingen. Het fonds wordt gespijsd door inzamelacties in de school, acties van de ouderraad alsook donaties van een serviceclub.

De school doet er alles aan om de rekening zo laag mogelijk te houden. En omdat de facturen zo laag liggen, worden ze ook goed betaald en is er minder werk om achter wanbetalers te zitten.

De schoolrekening: Als ouders **problemen** hebben **met het betalen van de schoolrekening**, worden rappels niet rechtstreeks aan de leerlingen meegegeven, maar

worden ze per post opgestuurd. De school communiceert open over de mogelijkheid tot een afbetalingsplan voor alle ouders. Toch hebben ze maar een 40 – 50 aantal ouders per jaar die hiervan gebruik maken. In dit geval wordt de rekening over tien betalingen verspreid om het bedrag realistisch en haalbaar te houden. Op die manier zijn de schoolkosten zeer transparant en voorspelbaar.

Wanneer ouders niet betalen krijgen ze eerst een **rappel**. Wanneer mogelijk, belt de leerlingenbegeleiding naar de ouders om te horen of er een probleem is, maar ook tegelijkertijd om te zoeken naar een mogelijke oplossing. De school heeft de keuze gemaakt om zolang dat een leerling nog bij hen op school zit, nooit de onbetaalde rekeningen door te geven aan een incassobureau.

Tips voor andere scholen:

- Vertrekken vanuit en werken aan een gemeenschappelijke visie
- In het begin is er altijd weerstand om de verandering aan te gaan. Dit is menselijk en moet geleidelijk en met veel geduld worden aangepakt.
- Men moet waken voor de gedachte, 'er is geen armoede in onze school'. Daarom is de eerste stap het sensibiliseren van het hele schoolteam. Werken met getuigenissen van mensen in armoede heeft een heel krachtig sensibiliserend effect.
- Ook heel belangrijk is om zoveel mogelijk mensen binnen de school te betrekken bij het veranderingsproces, zeker ook de ouders. Tegelijkertijd moet men het evenwicht tussen betrokkenheid en bewustzijn bewaken.
- (Kans)armoede en kostenbewustzijn zijn thema's waarvoor er blijvend aandacht voor moet zijn. Soms brengt dit ook moeilijke beslissingen met zich mee.
- De directie en het schoolarmoedeteam moeten kritische stemmen toelaten en mensen hun angst laten verwoorden. Het is alleen door een open debat te voeren dat men duurzame verandering teweeg kan brengen.
- Voorzichtig om niet te naïef te zijn. Men moet durven het onderscheid maken tussen ouders die niet kunnen of niet willen betalen.
- Goede kostenbeheersing binnen een secundaire school vraagt een serieuze tijdsinvestering die niet te onderschatten valt.

Bijlage 16: IVV Sint-Vincentius: Financiële schoolcode 'Bewaken van de centen: een opdracht van iedereen

1. **De school engageert zich om jaarlijks op kritische wijze de aangerekende kosten te bekijken i.f.v. een betere beheersing en/of mogelijke daling van de totale kostprijs. Het schoolteam stelt zich minimaal tot doel om de kostprijs van een schooljaar te bevrozen op het huidige niveau.**

- Als leerkracht:**
- Ik durf mezelf kritisch te bevragen om de kostprijs van activiteiten, materialen, boeken te evalueren.
 - Ik engageer mij om mijn collega's tips/advies te geven om bepaalde zaken goedkoper te organiseren/aan te kopen...
 - Ik bevroeg de klastitularis/coördinator wanneer ik extra onkosten/uitgaven wil doen.

2. **Het schoolteam zoekt steeds naar de – voor de ouders – financieel voordeligste manier om haar pedagogisch project te realiseren.**

- Als leerkracht:**
- Ik overweeg ernstig of een bepaalde activiteit/uitstap echt de moeite waard is. Kan het niet voordeliger?
 - Ik geef voorkeur aan uitstappen in de buurt, gratis aangeboden activiteiten van de stad of bepaalde organisaties; ik informeer mijn collega's hierover.
 - Ik overleg met collega's om bepaalde uitstappen (bv. naar Brugge) te bundelen zodat het vervoer beperkt wordt.
 - Ik maak zoveel mogelijk gebruik van het openbaar vervoer.
 - Ik vergelijk bewust prijs-kwaliteit van een activiteit/aankoop/boek/handboek.
 - Ik vraag leerlingen nooit extreem duur materiaal aan te kopen, maar geef tips voor goedkoop en degelijk materiaal.
 - Ik bekijk kritisch de hoeveelheid tekst die ik op een pagina zet en behoud een gezond evenwicht tussen kwantiteit en kwaliteit.
 - Ik gebruik bepaalde werkteksten voor leerlingen meerdere malen/over verschillende schooljaren zodat die niet hoeven doorgerekend te worden aan de ouders.

- Ik houd het begrote aantal kopieën van mijn cursus in de gaten door regelmatig te overleggen met de verantwoordelijke van de cursusdienst.
 - Ik vermijd eenmalige dure documentatiemappen, alsook kopieën van uitprints van PowerPoint-presentaties.
3. **Als het schoolteam activiteiten tijdens de schooluren organiseert, stelt het zich tot doel alle leerlingen te laten deelnemen. Voor deze activiteiten mag de financiële bijdrage nooit uitsluiting in de hand werken. Dure activiteiten worden beperkt en de school zoekt financiële middelen om de kostprijs van de activiteit voor de ouders te drukken. Voor activiteiten buiten de reguliere lestijden geldt hetzelfde. Wat niet voor alle leerlingen financieel haalbaar is, kan nooit voorbereid of verwerkt wordt tijdens de lessen.**

- Als leerkracht:**
- Ik engageer mij om mee te zoeken naar haalbare activiteiten, uitstappen waaraan alle leerlingen kunnen deelnemen.
 - Ik ken het bestaan van (Dynamo)-projecten om bepaalde activiteiten te financieren. Ik beraag op school via de coördinator/directie wie er ervaring heeft met projecten/fondsen en me hierin kan bijstaan.
 - Ik weet dat de school het solidariteitsfonds aanwendt om de kosten te drukken, om de bijdrage van sommigen te verminderen.
 - Situaties waarbij ik financiële problemen vermoed, meld ik aan de leerlingbegeleider.

4. **Het schoolsecretariaat kan de schoolrekening slechts eenmaal via de leerlingen aanbieden. Het schoolteam betreft de jongere nooit in de problematiek van een onbetaalde schoolrekening. De schoolrekening is een transactie die tussen de school en de ouders plaatsvindt.**

- Als leerkracht:**
- Ik weet dat herinneringen aan onbetaalde schoolrekeningen niet via de leerlingen aan ouders bezorgd worden. Ook de school-agenda is geen geschikt kanaal om de ouders aan te manen om rekeningen te betalen.

- Ik besef dat een onbetaalde schoolrekening een probleem is tussen de school en de ouders. Leerlingen moeten buiten deze problematiek worden gehouden. Een leerling die wel met deze problematiek wordt geconfronteerd en als go-between tussen de school en de ouders functioneert, wordt door zijn klasgenoten snel met de vinger gewezen en heeft ook thuis een weinig benijdenswaardige taak.
- Ik verwijs leerlingen die zelf instaan voor het betalen van hun schoolkosten discreet door naar de leerlingenbegeleiding (bv. leerlingen die zelfstandig wonen, een vluchtelingen statuut hebben,...)

5. Achtergrondgegevens bij niet-betaling of onvolledige betaling van de schoolrekening worden met de grootste discretie behandeld. Het is onvermijdelijk en zelfs noodzakelijk dat een aantal mensen in de school op de hoogte zijn van de problemen in sommige gezinnen. Dit aantal mensen zal beperkt gehouden worden en getuigt van een discrete en respectvolle attitude. De dienst boekhouding en de leerlingenbegeleiding werken hieromtrent nauwgezet samen.

Als leerkracht:

- Ik ken het financieel stappenplan van de school en verwijs de ouders/leerlingen (indien meerderjarig) naar de leerlingenbegeleiding die deze zaken discreet behartigt.
- Bij twijfel betreffende een mogelijkheid tot betaling informeer ik mij bij de leerlingenbegeleiding.

6. Het schoolteam deelt voor de aanvang van een schooljaar de kostprijs van het nieuwe schooljaar aan de ouders mee. Het overzicht bestaat uit:

- De verplichte uitgaven
- De niet-verplichte uitgaven

- Als leerkracht:**
- Ik regel alle geldomhalingen voor activiteiten op school, uitstappen, reizen via de boekhouding opdat de kostprijs, die aan de ouders wordt meegedeeld bij de start van het schooljaar, een realistische weergave is.
 - Ik beperk niet-begrote uitgaven tot het minimum en overleg hiervoor met de directie.

7. **In het schoolreglement wordt vermeld welke stappen er gezet moeten worden in geval van betalingsmoeilijkheden.**

8. **De school biedt de ouders de mogelijkheid aan om gespreid te betalen. Indien zij dit wensen, kunnen zij dit discreet aangeven bij het terugsturen van de boekenlijst naar de school. De leerlingenbegeleider neemt hierbij voor de start van het schooljaar contact op met de ouders en informeert de betrokken diensten (in het kader van de aankoop van boeken, cursussen, schorten en dergelijke).**

- Als leerkracht:**
- Als ouders bij de inschrijving aangeven dat er financiële problemen zijn en zij een spreidingsplan wensen, wordt dit genoteerd. Leerlingenbegeleiding geeft deze informatie door aan de boekhouding.

9. **De directie engageert zich om samen met het schoolteam te werken aan positieve beeldvorming over (kans)arme gezinnen.**

10. **De school brengt alle ouders jaarlijks op de hoogte van het bestaan van studietoelagen. Ze verwijst hen door naar de Vlaamse overheid en de lokale overheid voor inlichtingen in verband met andere financiële tegemoetkomingen.**